

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

1

Lisähuomioita tavoitteesta 1

-

Tavoite 2

1

Lisähuomioita tavoitteesta 2

On tärkeää tavoitteiden toteuttamisen kannalta, että korkeakoulut laativat kansallisen saavutettavuussuunnitelman pohjalta omat suunnitelmansa, joilla edistetään kunkin korkeakoulun omia kontekstisidonnaisia tavoitteita niitä sanoittamalla ja siten toiminnaksi konkretisoimalla.

Tavoite 3

1

Lisähuomioita tavoitteesta 3

-

Tavoite 4

1

Lisähuomioita tavoitteesta 4

-

Tavoite 5

1

Lisähuomioita tavoitteesta 5

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää erityisen tärkeänä kirjausta siitä, että muidenkin koulutusasteiden edustajat varhaiskasvatuksesta alkaen ovat edustettuina foorumissa, sillä tehokkaimmat koulutuksen saavutettavuuteen tehtävät panostukset voidaan saavuttaa varhaiskasvatuksessa ja koulutusasteiden nivelvaiheissa ennen korkea-astetta. SYL pitää välttämättömänä, että opiskelijajärjestöillä on edustus foorumissa.

Tavoite 6

1

Lisähuomioita tavoitteesta 6

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää perusteltua tarvetta lähtökohtana, jonka mukaan tutkintomäärät määritellään. Tämän tulee olla lähtökohta myös lisäaloituspaikkojen suuntaamisesta päätettäessä. Vaikka aloituspaikkojen lisäämisellä on perhetaustan vaikutusta vähentävä vaikutus, tulee perhetaustan vaikutusta minimoida myös kaikkia opiskelijavalinnan väyliä kehittämällä (erityisesti maksuja ja toisen asteen opintomenestyksen vaikutusta minimoimalla).

Tavoite 7

1

Lisähuomioita tavoitteesta 7

Lisäksi on ensisijaista, että digitaaliset alustat ovat itsessään saavutettavia muun muassa saavutettavuusdirektiivin edellyttämin tavoin esimerkiksi lukulaitteilla.

Tavoite 8

1

Lisähuomioita tavoitteesta 8

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden, monikielisyyden sekä erilaisten oppijoiden huomioimisen lisäksi tulee opettajankoulutuksen opetussuunnitelmissa huomioida muun muassa sukupuoli- ja sateenkaarisensitiivisyys.

Tavoite 9

1

Lisähuomioita tavoitteesta 9

-

Tavoite 10

2

Lisähuomioita tavoitteesta 10

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) kannattaa elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä. Tutkintokoulutuksesta valmistuvilla tulee jatkossakin olla uusin ja ajanmukaisin tieto. Elinikäisen

oppimisen mahdollisuuksia ei tule kehittää irrallaan tutkintokoulutuksesta. Tutkintokoulutuksen roolia ei tule heikentää luomalla mielikuvaa, että osaaminen ja työelämärelevantssi ovat tutkintokoulutukselle vastakkaisia.

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

Verkostoyhteistyössä on suotavaa, että korkeakoulut voivat yhdessä jakaa kokemuksia ja konkreettisia käytäntöjä saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tosiasialliseksi edistämiseksi.

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 11

Verkostoyhteistyössä on suotavaa, että korkeakoulut voivat yhdessä jakaa kokemuksia ja konkreettisia käytäntöjä saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tosiasialliseksi edistämiseksi.

Tavoite 12

1

Lisähuomioita tavoitteesta 12

-

Tavoite 13

1

Lisähuomioita tavoitteesta 13

-

Tavoite 14

1

Lisähuomioita tavoitteesta 14

Olisi syytä tarkentaa, mitä "opiskelijoille järjestettävä koulutus saavutettavuudesta" käytännössä tarkoittaa. Voisi olla tarkoituksenmukaista, että korkeakoulut tarjoavat tarpeen mukaan tukea ja koulutusta esimerkiksi ylioppilaskunnille ja ainejärjestöille yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.

Tavoite 15

1

Lisähuomioita tavoitteesta 15

Jokaisella korkeakouluuyhteisön jäsenellä tulee olla taatut yhtäläiset mahdollisuudet osallistua korkeakoulun päätöksentekoon hallinnon kaikilla tasoilla. Tämä edellyttää esimerkiksi erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja korkeakoulujen kansainvälisen henkilöstön tosiasiallisten osallistumismahdollisuuksien edistämistä.

Tavoite 16

1

Lisähuomioita tavoitteesta 16

Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelma kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan on yksi konkreettinen tapa tukea korkeakoulujen työtä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi on tärkeää, että esimerkiksi korkeakoulukohtaisissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa (tai kokoavissa saavutettavuussuunnitelmissa) on konkreettiset toimenpiteet ja seurantamekanismit muun muassa antirasistisille käytännöille sekä muun syrjinnän ja häirinnän aktiiviseksi kitkemiseksi. Erityishuomiota tulee kiinnittää korkeakoulujen sisäisen rakenteellisen syrjinnän kitkemiseen, eli muun muassa siihen, että suomen kielen osaamisen edellytyksiä höllennetään kynnyksen madaltamiseksi päätöksentekoon osallistumiseen (esimerkiksi englantia yhtenä työkielenä painottamalla).

Tavoite 17

1

Lisähuomioita tavoitteesta 17

-

Tavoite 18

1

Lisähuomioita tavoitteesta 18

Hyvin toimiva laatujärjestelmä tukee opintojen etenemistä ja oppimista. Opintojen etenemisestä kertova määrällinen tieto ei kuitenkaan yksin kerro opetuksen laadusta. Opintojen etenemisessä ensisijaisia ovat panostukset tuki- ja ohjauspalveluihin sekä opintojen joustavuuteen.

Tavoite 19

1

Lisähuomioita tavoitteesta 19

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden lisäksi tulee kiinnittää erityishuomiota sukupuolittietoisuuteen, eli sukupuolisensitiivisyyteen osana opetusta ja ohjausta.

Tavoite 20

1

Lisähuomioita tavoitteesta 20

Tukipalvelujen, kuten esimerkiksi opintopsykologien, riittävyys suhteessa opiskelijamäärään on olennaista. Saavutettavuussuunnitelmassa tulisi olla kirjaukset riittävän tuen tasosta. Esimerkiksi Suomen Psykologiliiton mitoitussuosituksia tulisi toteuttaa.

Tavoite 21

1

Lisähuomioita tavoitteesta 21

On tarkoituksenmukaista hyödyntää yhdenvertaisuuslain mukaista positiivista erityiskohtelua konkreettisena työkaluna yksilöllisten opiskelijärjestelyjen toteuttamiseen.

Tavoite 22

1

Lisähuomioita tavoitteesta 22

-

Tavoite 23

2

Lisähuomioita tavoitteesta 23

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) kannattaa tavoitteita pääosin. Pidämme kuitenkin epätarkoituksenmukaisena avoimen korkeakoulutuksen käsittelyä opiskelijavalintojen alla. Avointa yliopistoa tulisi käsitellä itsenäisenä kappaleena, sillä nykyinen käsittelytapa sivuuttaa avoimen kehittämisen jatkuvan oppimisen ja avoimen sivistyksen antajana, ja korostaa tarpeettomasti avoimen roolia valintaväylänä, joka on kuitenkin vain yksi osa kokonaisuutta.

Tavoite 24

1

Lisähuomioita tavoitteesta 24

Osa opiskelijavalintaa koskevaa viestintää on yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa ja vierailujen järjestäminen korkeakouluihin. Tässä yhteistyössä korkeakoulujen tulisi huomioida alueellinen tasa-arvo ja erilaiset mahdollisuudet järjestää vierailuja. Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää tällaista yhteistyötä tärkeänä tapana edistää tiedon saavutettavuutta. Hakuvaihe tulisi järjestää saavutettavasti. Opiskelijan terveydentila ja toimintakyky tulisi selvittää opiskelijavalintaprosessin aikana ennen valintatuloksen lähettämistä, eikä ehdollista opiskelijavalintaa tulisi käyttää.

Tavoite 25

1

Lisähuomioita tavoitteesta 25

-

Tavoite 26

1

Lisähuomioita tavoitteesta 26

-

Tavoite 27

1

Lisähuomioita tavoitteesta 27

Kansainvälisten opiskelijoiden määrän nostamisen ja tutkijoiden lisärekrytoimisen lisäksi tulee varmistaa korkeakoulujen muun kansainvälisen henkilöstön määrä samassa suhteessa, jolla edistetään korkeakoulujen monimuotoisuutta. Englanninkielisen koulutustarjonnan lisäksi tulee huolehtia opetukseen vaikuttamisen, yliopiston toimintaan osallistumisen ja viestinnän kielellisestä saavutettavuudesta.

Tavoite 28

1

Lisähuomioita tavoitteesta 28

Tämä vaatii määrätietoisia ja tuntuja toimia, kuten esimerkiksi kielikurssien lisäämistä, kansainvälisten opiskelijoiden tuki- ja ohjauspalveluihin panostamista, kielivaatimusten uudelleen tarkastelua ja niiden laskemista työelämässä sekä Suomessa jo osittain käytössä olevien niin sanottujen graduate trainee -ohjelmien hyödyntämistä yhtenä työllistymisväylänä. Kansainvälisten opiskelijoiden ja muun yhteiskunnan vastavuoroista vuorovaikutusta tulee edistää kautta linjan, jotta kynnykset työllistymisen kannalta tärkeään verkostoitumiseen madaltuvat.

Tavoite 29

1

Lisähuomioita tavoitteesta 29

Lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden lukuvuosimaksut ja oleskeluluvan hakuvaiheen varallisuusvaatimukset tulee poistaa sekä kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden toimeentulo turvata.

Tavoite 30

1

Lisähuomioita tavoitteesta 30

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen ohjaus on yksi konkreettinen tapa edistää yksilöllistä opinto- ja uraohjausta. Korkeakouluharjoitteluiden osalta tulee kiinnittää huomiota yhdenvertaisuusongelmien kitkemiseen, kuten palkattomuuteen ja alojen vaihteleviin käytäntöihin liittyen.

Tavoite 31

1

Lisähuomioita tavoitteesta 31

-

Tavoite 32

2

Lisähuomioita tavoitteesta 32

Tätä työtä voidaan tukea konkreettisesti esimerkiksi osana opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelmia kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) korostaa, että autonomia opiskelija-/ylioppilaskuntia ei voida velvoittaa sisällyttämään yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta asiakirjoihinsa ilman niiden omaa päätöstä. Yhteistyö korkeakoulujen kanssa on aina lähtöisin opiskelijoiden omasta tahdosta. On myös huomionarvoista, että opiskelija-/ylioppilaskunnat ovat jo edistäneet yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta merkittävästi omalla toiminnallaan. Opiskelija-/ylioppilaskunnat toimivat edelläkävijöinä ja haastavat jatkuvasti korkeakouluja kehittämään omaa toimintaansa yhdenvertaisemmaksi ja saavutettavammaksi.

Tavoite 33

1

Lisähuomioita tavoitteesta 33

-

Tavoite 34

1

Lisähuomioita tavoitteesta 34

-

Tavoite 35

1

Lisähuomioita tavoitteesta 35

-

Tavoite 36

1

Lisähuomioita tavoitteesta 36

-

Tavoite 37

2

Lisähuomioita tavoitteesta 37

Työelämä- ja urasuunnittelutaitojen kehittäminen on sinänsä kannatettavaa yleisesti, mutta korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman asiayhteydessä niiden prioriteetti jää hieman epäselväksi.

Tavoite 38

1

Lisähuomioita tavoitteesta 38

-

Tavoite 39

1

Lisähuomioita tavoitteesta 39

Yksi keskeisimpiä ongelmia viestinnän saavutettavuudessa on tiedon eriaikaisuus, eli muiden kuin suomenkielisten materiaalien julkaiseminen jälkikäteen. Korkeakoulu yhteisön yhdenvertaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaamiseksi on ensiarvoista, että muut kieliversiot julkaistaan samaan aikaan kuin suomenkielinen materiaali.

Tavoite 40

1

Lisähuomioita tavoitteesta 40

-

Tavoite 41

1

Lisähuomioita tavoitteesta 41

-

Tavoite 42

1

Lisähuomioita tavoitteesta 42

-

Tavoite 43

1

Lisähuomioita tavoitteesta 43

Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen ohjaus on yksi konkreettinen tapa edistää koulutuksen saavutettavuutta nivelvaiheessa toisen ja korkea-asteen välillä.

Tavoite 44

1

Lisähuomioita tavoitteesta 44

-

Tavoite 45

1

Lisähuomioita tavoitteesta 45

On perusteltua luoda monipuolisia tapoja mentoroida opiskelijoita, erityisesti nivelvaiheissa koulutusasteiden välillä. Tästä on olemassa hyviä käytäntöjä esimerkiksi Irlannin "National Plan for Equity of Access to Higher Education" -saavutettavuussuunnitelmissa.

Tavoite 46

1

Lisähuomioita tavoitteesta 46

Tätä työtä on tarkoituksenmukaista tehdä esimerkiksi osana opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpideohjelmia kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää vastaan.

Tavoite 47

-

Lisähuomioita tavoitteesta 47

Yhdenvertaisuuslain mukaisen positiivisen erityiskohtelun luomia mahdollisuuksia tulee hyödyntää aktiivisesti osana erilaisten vähemmistöryhmien tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteuttamista.

Tavoite 48

1

Lisähuomioita tavoitteesta 48

-

Tavoite 49

1

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

1

Lisähuomioita tavoitteesta 50

On tärkeää, että erityisesti vammaisia henkilöitä itsejään kuullaan yhdenvertaisen osallistumisen toteutumiseksi tosiasiallisesti. Tieto parhaista käytännön tarpeista on vammaisilla henkilöillä itsellään.

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää kannatettavana korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämistä lainsäädännön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tulosohjauksen kautta. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti korkeakoulujen strategiaperustaiseen ohjaukseen, jolla pystyttäisiin tarkoituksenmukaisemmin huomioimaan korkeakoulujen erilaiset lähtökohdat sekä tarpeet saavutettavuustyössä. Korkeakoulujen rahoituksen ei kuitenkaan isossa kuvassa tule tapahtua tulosohjauksen kautta. On ensisijaista, että korkeakoulut sitoutuvat kansallisen saavutettavuussuunnitelman pohjalta omien korkeakoulukohtaisten konkreettisten tavoitteiden edistämiseen, ja että näiden tavoitteiden edistymistä seurataan korkeakoulutasolla tarkoituksenmukaisin indikaattorein. SYL kannustaa yhdenvertaisuuslain nojalla toteutettavan positiivinen erityiskohtelun aktiiviseen hyödyntämiseen opiskelijoiden tosiasiallisen yhdenvertaisuuden parantamiseksi eri väestöryhmien erilaisia lähtökohtia ja erityistarpeita hahmottaen sekä siten konkreettisten ja vaikuttavien toimien toteuttamiseksi.

Olimme pääosin tyytyväisiä opiskelijavalintoja koskeviin kirjauksiin. SYL haluaa kuitenkin huomauttaa, että avoimen valintaväylän tulee olla vain täydentävä osa opiskelijavalintaa. Avoimen väylä valitapana sopii joillekin hakijoille hyvin, mutta maksullisuutensa ja suuren työmääränsä vuoksi sen laaja käyttö loisi uusia saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden ongelmia. Avointa yliopistoa tulisi tämän vuoksi käsitellä laajemmin omana kappaleenaan, jolloin tulisi paremmin huomioitua saavutettavuuden edistäminen myös muissa avoimen yliopiston tehtävissä.

Jäimme toivomaan vahvempia ja konkreettisempia toimenpiteitä vähemmistöjen, esimerkiksi romanien ja saamelaisten, korkeakoulutukseen hakeutumisen edistämiseksi. Näemme tarkoituksenmukaiseksi luoda tapoja mentoroida opiskelijoita, erityisesti nivelvaiheissa koulutusasteiden välillä. Näin voitaisiin tarjota vertaistukea ja esikuvia myös ryhmille, joiden edustus korkeakoulutuksessa on toistaiseksi vähäistä. Tästä on hyviä esimerkkejä esimerkiksi Irlannin "National Plan for Equity of Access to Higher Education" -saavutettavuussuunnitelmissa.

Näemme myös geneeristen taitojen vahvistamisen perus- ja toisella asteella tärkeäksi toimenpiteeksi korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi, sillä näin tasattaisiin perhetaustasta johtuvia eroja.

Saavutettavuussuunnitelmassa ehdotetut toimet tarkoittavat merkittävää työmäärää esimerkiksi korkeakouluille. SYL pitää äärettömän tärkeänä, että suunnitelman toimenpiteiden toteuttamisen resurssit turvataan tuntuvalle rahoituksella. Lisäksi SYL haluaa lausunnossaan painottaa, että kaikista tehokkaimmat ja vaikuttavimmat pidemmän tähtäimen toimet korkeakoulutuksen saavutettavuuden eteen tehdään ennen korkea-astetta, eli varhaiskasvatuksesta perusasteelle ja toiselta asteelta kohti korkea-astetta nivelvaiheiden kautta. Täten on kansallisten saavutettavuustavoitteiden kannalta keskeistä, että ehdotetun korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin kaltaisia yhteistyömekanismeja käytetään aktiivisesti koko koulutuspolun läpäisevän saavutettavuustyön konkreettiseen ja kunnianhimoiseen linjaamiseen, seuraamiseen sekä kehittämiseen.

Niinimäki Touko
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)